

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722
«Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»

Критерії визначають рівень сформованості знань і вмінь учнів з ІК «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ» через інтегровані показники когнітивних процесів, навчальної діяльності, самостійності, комунікації та взаємодії, а також частоти й стабільності вияву сформованих умінь.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
1 / початковий	Розпізнає окремі природні об'єкти та явища, називає деякі їх ознаки за значної допомоги. Має фрагментарні уявлення про живу й неживу природу.	Виконує окремі найпростіші дії за зразком: спостерігає, розглядає, порівнює об'єкти за однією ознакою.	Потребує постійного супроводу, покрокового пояснення та контролю.	Відповідає на прості запитання, реагує на звернення, взаємодіє після прямого спонукання.	Уміння виявляються епізодично та лише за значної допомоги.
2 / початковий	Розпізнає знайомі природні об'єкти, явища та процеси; називає окремі їх властивості. Частково розуміє прості причинно-наслідкові зв'язки.	За зразком виконує нескладні спостереження, класифікує об'єкти за однією заданою ознакою, працює з простими схемами та ілюстраціями.	Працює лише за чіткою інструкцією, потребує постійних нагадувань і допомоги.	Дас короткі відповіді, за підтримки долучається до парної або групової роботи.	Вміння виявляються нестійко, переважно у знайомих ситуаціях.
3 / початковий	Відтворює окремі факти про природу, розпізнає прості зв'язки між природними об'єктами та явищами за заданими ознаками.	Виконує типові завдання за алгоритмом: проводить просте спостереження, описує об'єкт, порівнює явища, працює з нескладною природничою інформацією.	Працює за запропонованим алгоритмом, частково контролює результат, потребує допомоги під час формулювання висновку.	Висловлює елементарну думку про природний об'єкт чи явище, бере участь у спільній роботі за підтримки вчителя.	Вміння виявляються переважно в типових завданнях і нестабільно.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
4 / середній	Розуміє основні поняття про природу, живі організми, речовини, явища, взаємозв'язки в природі. Визначає очевидні властивості та прості закономірності.	Виконує типові спостереження та дослідження за алгоритмом, описує природні об'єкти, порівнює їх, працює з таблицями, схемами та ілюстраціями.	Працює за алгоритмом, запропонованим учителем; потребує допомоги під час планування дослідження та узагальнення результатів.	Відповідає на запитання, бере участь у простому обговоренні, дотримується правил безпечної поведінки під час досліджень.	Демонструє базові вміння у більшості типових завдань, але потребує підтримки.
5 / середній	Пояснює основні природничі поняття, встановлює нескладні причинно-наслідкові зв'язки, розрізняє природні явища та процеси, класифікує об'єкти за кількома ознаками.	Виконує навчальні дослідження за планом, проводить спостереження, вимірювання, порівняння, фіксує результати, формулює прості висновки.	Виконує більшу частину роботи за алгоритмом із періодичною допомогою, може перевірити окремі результати.	Висловлює власну думку, слухає інших, бере участь у парній та груповій дослідницькій діяльності.	Вміння виявляються регулярно у типових ситуаціях, але можуть бути нестійкими при ускладненні завдання.
6 / середній	Демонструє розуміння взаємозв'язків між природними об'єктами, явищами та процесами; аналізує прості результати спостережень і досліджень, порівнює способи пізнання природи.	Самостійно виконує типові практичні та дослідницькі завдання, опрацьовує результати спостережень, використовує схеми, таблиці, діаграми, формулює обґрунтовані прості висновки.	Працює переважно самостійно за відомим алгоритмом, може виявити й виправити очевидну помилку.	Аргументує просте природниче судження, ставить запитання, бере участь у спільному плануванні та виконанні дослідження.	Вміння виявляються достатньо регулярно у типових навчальних ситуаціях.
7 / достатній	Аналізує природні явища та процеси, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, пояснює закономірності, порівнює	Самостійно проводить спостереження та нескладні дослідження, добирає спосіб отримання інформації, аналізує результати й робить	Самостійно обирає відомий спосіб виконання, планує послідовність дій, здійснює первинну перевірку результатів.	Чітко пояснює результати дослідження, наводить аргументи, конструктивно співпрацює з іншими.	Предметні вміння виявляються регулярно в більшості передбачених

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
8 / достатній	різні природні об'єкти й процеси.	висновки на основі доказів. Застосовує знання для розв'язання практичних і дослідницьких завдань, працює з різними джерелами природничої інформації, представляє результати у вигляді таблиць, схем, моделей, діаграм.	Самостійно планує роботу, добирає необхідну інформацію та способи дослідження, контролює проміжні результати й коригує власні дії.	Аргументовано висловлюється, використовує природничу термінологію, враховує думки інших, ефективно працює в команді.	навчальних ситуацій.
	Порівнює, систематизує та узагальнює природничу інформацію; аналізує результати досліджень, виявляє закономірності, пояснює взаємозв'язки між компонентами природи.	Критично аналізує природничу інформацію, оцінює результати спостережень і досліджень, зіставляє докази, пояснює складніші взаємозв'язки та прогнозує можливі наслідки природних процесів.			Вміння виявляються стабільно у різних типових і частково змінених ситуаціях.
9 / достатній	Критично аналізує природничу інформацію, оцінює результати спостережень і досліджень, зіставляє докази, пояснює складніші взаємозв'язки та прогнозує можливі наслідки природних процесів.	Комплексно розв'язує практико-орієнтовані природничі завдання, самостійно організовує дослідження, обґрунтовує висновки доказами, оцінює достовірність отриманих результатів.	Повністю організовує власну діяльність у межах завдання, самостійно добирає джерела та способи дослідження, здійснює самооцінювання.	Переконливо аргументує природничу позицію, веде конструктивний діалог, ставить змістовні запитання, коректно сприймає альтернативні пояснення.	Високий рівень умінь виявляється систематично у різноманітних навчальних і практичних ситуаціях.
10 / високий	Глибоко аналізує та синтезує природничу інформацію, встановлює складні взаємозв'язки, прогнозує розвиток природних процесів, оцінює достовірність пояснень і доказів.	Самостійно розв'язує складні дослідницькі та практичні завдання, планує й проводить дослідження, аналізує дані, створює моделі, формулює обґрунтовані висновки.	Самостійно визначає мету дослідження, планує роботу, добирає оптимальні способи отримання та опрацювання інформації, контролює й коригує діяльність.	Вільно й аргументовано презентує результати, використовує природничу термінологію, бере відповідальність за частину командної роботи, конструктивно веде дискусію.	Вміння виявляються систематично, впевнено та в нових для учня/учениці ситуаціях.
11 / високий	Демонструє розвинене критичне, системне та дослідницьке мислення.	Комплексно досліджує природничі проблеми, самостійно визначає	Виявляє високий рівень саморегуляції: самостійно визначає завдання, планує	Переконливо захищає результати дослідження, аналізує позиції інших,	Предметні вміння виявляються систематично,

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
12 / високий	Інтерпретує природничі дані, зіставляє різні пояснення, оцінює докази, виявляє закономірності та прогнозує наслідки.	методи дослідження, опрацьовує результати, порівнює альтернативні пояснення, удосконалює дослідницькі рішення.	стратегію, прогнозує результат, оцінює якість дослідження та вносить корективи.	ефективно працює в команді, розподіляє ролі та відповідальність.	стабільно та в широкому спектрі навчальних і практичних ситуацій.
	Демонструє найвищий рівень критичного, системного, дослідницького та творчого мислення. Самостійно формулює проблеми, синтезує інформацію з різних джерел, створює оригінальні пояснення, моделі та прогнози.	Творчо застосовує природничі знання у нових ситуаціях; самостійно проєктує та проводить дослідження, аналізує отримані дані, обґрунтовує висновки й пропонує практичні способи розв'язання проблем.	Повністю самостійно організовує навчально-пізнавальну та дослідницьку діяльність, визначає мету й стратегію, прогнозує результат, здійснює рефлексію та вдосконалює власні способи роботи.	Є активним і відповідальним учасником дослідницької команди, переконливо презентує результати, ініціює співпрацю, сприяє спільному пошуку та досягненню результату.	Вміння виявляються постійно, стабільно та творчо — у стандартних, змінених, проблемних і нових природничих ситуаціях.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

Рівень навчальних досягнень	Загальна характеристика
1–3 бали — початковий	Учень/учениця має фрагментарні уявлення про природні об'єкти, явища та процеси. Розпізнає окремі природничі поняття й об'єкти за зразком, називає деякі їхні ознаки. Виконує прості спостереження та навчальні завдання лише за значної допомоги вчителя. Потребує постійної підтримки під час роботи з інформацією, проведення досліджень і формулювання висновків.
4–6 балів — середній	Учень/учениця розуміє основні природничі поняття, властивості об'єктів і прості закономірності природи. Описує та порівнює природні об'єкти й явища, встановлює нескладні причинно-наслідкові зв'язки. За алгоритмом проводить

Рівень навчальних досягнень	Загальна характеристика
7–9 балів — достатній	спостереження, нескладні дослідження, працює з таблицями, схемами, малюнками та іншими джерелами інформації. Формулює прості висновки за підтримки вчителя. Учень/учениця демонструє достатній рівень природничих знань і дослідницьких умінь. Аналізує природні явища та процеси, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, порівнює та класифікує об'єкти, пояснює закономірності. Самостійно проводить спостереження та нескладні дослідження, опрацьовує отримані результати, використовує таблиці, схеми, діаграми й моделі. Формулює обґрунтовані висновки, аргументує власні судження, ефективно працює індивідуально та в групі.
10–12 балів — високий	Учень/учениця демонструє глибокі, системні та усвідомлені природничі знання. Критично аналізує інформацію, оцінює результати спостережень і досліджень, встановлює складні взаємозв'язки між природними явищами, прогнозує їх можливі наслідки. Самостійно формулює проблеми та запитання, планує і проводить дослідження, аналізує дані, створює моделі, обґрунтовує висновки доказами. Творчо застосовує природничі знання у нових і проблемних ситуаціях, пропонує способи розв'язання практичних проблем, аргументовано презентує результати та ефективно співпрацює з іншими.

ОСНОВНІ ПРЕДМЕТНІ ОРІЄНТИРИ З ОЦІНЮВАННЯ ІК «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

Під час оцінювання доцільно комплексно враховувати, наскільки учень/учениця:

№	Предметний орієнтир	Що враховується під час оцінювання
1	Пізнає природу	Розуміє основні закономірності природи, взаємозв'язки між живою і неживою природою, пояснює природні явища та процеси.
2	Природничі знання	Знає й розуміє основні поняття, факти, властивості об'єктів і процесів живої та неживої природи, уміє застосовувати їх для пояснення явищ.
3	Спостереження за природою	Уміє цілеспрямовано спостерігати за природними об'єктами та явищами, визначати ознаки, фіксувати результати й робити первинні висновки.

№	Предметний орієнтир	Що враховується під час оцінювання
4	Дослідницька діяльність	Формулює запитання та проблеми, висуває припущення, планує й проводить нескладні дослідження, дотримується послідовності та правил безпеки.
5	Робота з інформацією	Знаходить, добирає, опрацьовує та систематизує природничу інформацію з текстів, таблиць, схем, малюнків, карт, діаграм та інших джерел.
6	Критичне оцінювання інформації	Розрізняє факти й припущення, оцінює достовірність природничої інформації, порівнює різні пояснення та робить обґрунтовані висновки.
7	Аналіз природних явищ	Виявляє причинно-наслідкові зв'язки, порівнює природні об'єкти та процеси, визначає закономірності, пояснює зміни в природі.
8	Класифікація та систематизація	Класифікує природні об'єкти за визначеними ознаками, встановлює взаємозв'язки між компонентами природи, систематизує природничу інформацію.
9	Робота з даними	Збирає, фіксує, упорядковує та аналізує результати спостережень і досліджень; використовує таблиці, графіки, діаграми та схеми.
10	Моделювання	Створює та використовує прості моделі природних об'єктів, явищ і процесів, пояснює їх призначення та аналізує результати моделювання.
11	Формулювання висновків	Робить висновки на основі спостережень, отриманих даних і доказів, співвідносить висновки з поставленою проблемою або дослідницьким запитанням.
12	Прогнозування	Передбачає можливий розвиток природних процесів і явищ, прогнозує наслідки впливу людини на природу та обґрунтовує власні припущення.

№	Предметний орієнтир	Що враховується під час оцінювання
13	Практичне застосування знань	Застосовує природничі знання для пояснення життєвих ситуацій, розв'язання практичних проблем і прийняття обґрунтованих рішень.
14	Екологічна грамотність	Розуміє взаємозалежність людини та природи, оцінює вплив людської діяльності на довкілля, пропонує способи його збереження та раціонального використання ресурсів.
15	Безпека життєдіяльності	Дотримується правил безпечної поведінки під час спостережень, досліджень, роботи з природними об'єктами та в повсякденному житті.
16	Застосування вимірювальних умінь	Використовує доступні прилади та засоби вимірювання, визначає величини, дотримується правил вимірювання та правильно фіксує отримані результати.
17	Робота з природничими моделями та схемами	Читає й створює прості схеми, моделі, таблиці та інші способи представлення природничої інформації.
18	Комунікація	Чітко формулює запитання, пояснює результати спостережень і досліджень, аргументує природничі судження, бере участь у діалогах і дискусіях.
19	Співпраця	Ефективно працює в парах і групах, розподіляє обов'язки, дотримується правил взаємодії, враховує думки інших та відповідає за спільний результат.
20	Самостійність у дослідницькій діяльності	Самостійно визначає мету роботи, планує послідовність дій, добирає способи дослідження, контролює результат і за потреби коригує власну діяльність.
21	Творче мислення	Пропонує власні припущення, нестандартні способи дослідження та розв'язання природничих проблем, створює власні моделі й пояснення.

№	Предметний орієнтир	Що враховується під час оцінювання
22	Ціннісне ставлення до природи	Усвідомлює цінність природи, демонструє відповідальне ставлення до довкілля, розуміє особисту відповідальність за збереження природних ресурсів.
23	Міжпредметні зв'язки	Застосовує знання з різних природничих та інших освітніх галузей для комплексного пояснення явищ і розв'язання проблем.
24	Рефлексія та самооцінювання	Оцінює власний процес пізнання природи, аналізує труднощі та помилки, визначає способи вдосконалення результатів навчальної й дослідницької діяльності.

Узагальнений предметний орієнтир

Під час оцінювання з курсу «**Пізнаємо природу**» важливо враховувати не лише обсяг засвоєних природничих знань, а передусім здатність учня/учениці **досліджувати природу, спостерігати, ставити запитання, висувати припущення, працювати з інформацією та даними, проводити дослідження, аналізувати результати, формувати висновки, прогнозувати, пояснювати природні явища й застосовувати набуті знання для розв'язання практичних та екологічних проблем.** Це відповідає компетентнісному та практико-орієнтованому підходу до оцінювання.

Особливий акцент: *«Знати → досліджувати → аналізувати → пояснювати → робити висновки → застосовувати → відповідально діяти.»*

.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з біології

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722
«Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»

Критерії визначають рівень сформованості історичних знань і вмінь учнів через інтегровані показники **когнітивних процесів, навчальної діяльності, самостійності, комунікації та взаємодії, а також частоти й стабільності вияву сформованих умінь.**

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
1 / початковий	Сприймає окремі біологічні відомості, намагається розпізнати об'єкти живої природи за безпосередньою вказівкою вчителя. Відповідає на найпростіші запитання, припускаючись суттєвих змістових і логічних помилок.	Виконує лише частину простих навчальних дій: розглядає об'єкт, знаходить окрему ознаку, відтворює елемент схеми або малюнка лише за зразком.	Долучається до роботи лише за безпосередньої участі вчителя. Потребує постійного контролю, нагадувань і допомоги під час виконання біологічних завдань.	Уникає обговорення. Реагує на запитання переважно після спонукання. Не виявляє готовності до спільної роботи з однокласниками.	Виявляє окремі біологічні вміння лише у поодиноких випадках і за значної підтримки.
2 / початковий	Розпізнає частину відомої біологічної інформації, окремі об'єкти, явища та процеси за запропонованими ознаками. Намагається відповідати на прості запитання, але припускається змістових помилок.	Виконує прості навчальні дії за готовим зразком: визначає окремі ознаки організмів, заповнює частину таблиці, підписує елементи рисунка з допомогою.	Працює лише за постійної підтримки вчителя, потребує чітких інструкцій і зовнішнього контролю на більшості етапів.	Вступає у взаємодію переважно після звернення вчителя або однокласників; відповіді короткі, не завжди пов'язані зі змістом обговорення.	Уміння виявляються епізодично, переважно в знайомих і спрощених ситуаціях.
3 / початковий	Відтворює за зразком частину навчального	Виконує прості завдання за наданим алгоритмом:	Долучається до індивідуальної або групової	Реагує на звернення після спонукання; може	Уміння виявляються в окремих випадках,

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
	матеріалу про організми, клітини, процеси життєдіяльності, екосистеми. Відповідає на прості запитання, допускаючи окремі суттєві помилки.	розпізнає біологічні об'єкти, встановлює окремі відповідності, виконує нескладні спостереження за інструкцією.	роботи за участі чи допомоги вчителя. Потребує періодичного контролю.	виконувати просте доручення в групі, але майже не ініціює взаємодію.	переважно за зразком і за підтримки.
4 / середній	Відтворює основну біологічну інформацію, знаходить у тексті, схемі або таблиці відповіді на прості запитання; розрізняє основні біологічні об'єкти та явища.	Виконує типові репродуктивні завдання за зразком або алгоритмом: класифікує об'єкти, заповнює таблиці, визначає ознаки, читає прості схеми.	Працює з допомогою вчителя; частину завдання виконує під час групової роботи за підтримки інших учасників.	Включається в комунікацію переважно за ініціативою інших; взаємодіє з групою формально, відповідає не завжди по суті.	Уміння виявляються епізодично, переважно у стандартних навчальних ситуаціях.
5 / середній	Застосовує отриману біологічну інформацію у знайомій ситуації; формулює окремі запитання за змістом матеріалу, розпізнає причинно-наслідкові зв'язки з допомогою.	Виконує репродуктивні завдання за алгоритмом: порівнює біологічні об'єкти за заданими ознаками, встановлює прості взаємозв'язки, працює з таблицями та схемами.	Працює з допомогою або під керівництвом учителя; виконує визначену частину групового завдання з частковою допомогою однокласників.	Підтримує діалог, ініційований іншими; бере участь у груповій роботі, але переважно пасивно.	Уміння виявляються епізодично, але вже у кількох типових ситуаціях.
6 / середній	Застосовує біологічні знання для пояснення простих явищ; формулює уточнювальні запитання, встановлює нескладні причинно-наслідкові зв'язки між будовою, функціями та умовами існування організмів.	Виконує частково-пошукові завдання за алгоритмом: проводить нескладне спостереження, аналізує його результати, працює з рисунками, моделями, таблицями, простими графіками.	Працює під керівництвом учителя; виконує свою частину групового завдання відповідно до визначених обов'язків, за потреби звертається по допомогу.	Підтримує діалог, виявляє готовність до співпраці, може висловити власну думку, хоча не завжди активно взаємодіє.	Уміння виявляються епізодично, проте учень демонструє їх у більшості знайомих типових завдань.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
7 / достатній	Знаходить необхідну біологічну інформацію у запропонованих джерелах; перетворює інформацію з текстової форми в таблицю, схему чи рисунок за зразком; формулює запитання, визначає стандартні причинно-наслідкові зв'язки.	Виконує окремі дослідницькі завдання за узгодженим алгоритмом; розпізнає стандартні проблемні ситуації та розв'язує їх відомим способом; проводить прості біологічні спостереження.	Працює з опосередкованою допомогою вчителя; бере участь у груповій діяльності, виконує доручену частину дослідження.	Долучається до комунікації переважно з ініціативи інших; готовий співпрацювати, висловлює прості аргументовані думки.	Уміння виявляються постійно в типових біологічних ситуаціях.
8 / достатній	Зіставляє та порівнює біологічну інформацію з різних джерел за заданими ознаками; перетворює один вид інформації в інший; встановлює взаємозв'язки між будовою та функціями.	Виконує типові дослідницькі завдання; розпізнає проблемні ситуації; обирає відомий спосіб їх розв'язання; аналізує результати спостережень і формулює висновки.	Працює з опосередкованою допомогою; активно співпрацює з групою, визначає власну роль і завдання, відповідально виконує свою частину роботи.	За потреби ініціює комунікацію; порівнює позиції учасників, бере участь у пошуку спільного рішення, аргументує власну думку.	Уміння виявляються постійно в типових ситуаціях та в окремих нових завданнях.
9 / достатній	Аналізує біологічну інформацію з різних джерел; визначає суттєві ознаки, взаємозв'язки та закономірності; робить обґрунтовані висновки на основі отриманих даних.	Виконує типові дослідницькі та окремі частково-пошукові завдання; вибирає з-поміж запропонованих способів розв'язання проблемних ситуацій доцільний; аналізує результати дослідження.	Працює переважно самостійно з опосередкованою допомогою; активно співпрацює під час виконання типових і нетипових навчальних завдань.	Може ініціювати комунікацію; аналізує думки інших, розвиває запропоновані ідеї, порівнює власні висновки з висновками однокласників, наводить аргументи.	Уміння виявляються постійно в типових ситуаціях , а також досить упевнено — у нових навчальних умовах.
10 / високий	Узагальнює біологічну інформацію з різних джерел; встановлює закономірності, пояснює	Виконує дослідницькі та окремі творчі завдання; обирає доцільні способи розв'язання біологічних	Бере участь в організації роботи групи; активно співпрацює для досягнення спільної навчальної мети;	Ініціює комунікацію, конструктивно реагує на думки інших, пропонує	Уміння виявляються системно в типових і нетипових ситуаціях.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
11 / високий	взаємозв'язки між організмами та середовищем; переносить знання на нові ситуації.	проблем, пропонує альтернативні рішення; самостійно аналізує результати дослідження.	аналізує власні дії та роботу групи.	власні біологічні ідеї та обстоює їх аргументами.	
	Оцінює достовірність і значущість біологічної інформації з різних джерел за визначеними критеріями; критично аналізує дані, аргументи, результати досліджень, виявляє закономірності.	Виконує дослідницькі й творчі завдання; пропонує різні способи розв'язання проблем, порівнює їхню доцільність та ефективність; аргументує результати біологічного дослідження.	Планує та організовує співпрацю в групі; конструктивно взаємодіє з учасниками; обґрунтовує власні навчальні дії та аналізує ефективність роботи групи.	Активно ініціює та підтримує комунікацію; оцінює позиції інших і власну позицію; розвиває ідеї учасників обговорення, аргументовано відстоює висновки.	Уміння виявляються системно в типових і нетипових ситуаціях , у тому числі під час самостійних досліджень.
12 / високий	Самостійно оцінює біологічну інформацію з різних джерел, критично визначає її достовірність, обґрунтовує висновки; пояснює складні взаємозв'язки та закономірності; прогнозує наслідки біологічних процесів і діяльності людини.	Виконує дослідницькі та творчі завдання; пропонує різні способи розв'язання нестандартних біологічних проблем, обирає та аргументує найдоцільніший; самостійно планує, проводить, аналізує й презентує результати дослідження.	Усвідомлено діє в нестандартних ситуаціях самостійно, у парі або групі; оцінює ризики та прогнозує наслідки; аналізує й оцінює власні навчальні дії, планує подальший навчальний поступ; організовує співпрацю та оцінює внесок учасників.	Виступає посередником у комунікації; оцінює позиції інших і власну позицію; формує аргументовану лінію міркування, спрямовує взаємодію на спільну мету, надає конструктивний зворотний зв'язок.	Уміння виявляються системно в типових і нетипових ситуаціях , у нових, складних та практично орієнтованих завданнях.

ОРІЄНТИРИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ З БІОЛОГІЇ

Під час визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці з біології доцільно **комплексно враховувати** не лише обсяг відтворених знань, а й здатність застосовувати їх у навчальних і життєвих ситуаціях, працювати з біологічною інформацією, проводити спостереження та дослідження, робити висновки, аргументувати власну думку, взаємодіяти з іншими та діяти самостійно.

Під час оцінювання доцільно враховувати:

1. Рівень сформованості біологічних знань

- знання основних понять, термінів, закономірностей і біологічних процесів;
- розуміння будови та функцій біологічних об'єктів;
- знання взаємозв'язків організмів між собою та з довкіллям;
- правильність і повноту відтворення навчального матеріалу.

2. Розуміння та застосування біологічних знань

- пояснення біологічних явищ і процесів;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- застосування знань у стандартних і нових ситуаціях;
- використання біологічних знань для розв'язання практичних і проблемних завдань.

3. Роботу з біологічною інформацією

- пошук, добір та опрацювання інформації;
- аналіз текстів, таблиць, схем, рисунків, діаграм, графіків, моделей;
- порівняння інформації з різних джерел;
- визначення достовірності та значущості інформації;
- перетворення інформації з одного виду в інший.

4. Дослідницьку діяльність

- формулювання запитань і проблеми дослідження;
- висунення припущень/гіпотез;
- планування та виконання спостережень і дослідів;
- дотримання правил безпеки під час практичної роботи;
- фіксацію та аналіз результатів;

- формулювання обґрунтованих висновків.

5. Уміння аналізувати та робити висновки

- визначення суттєвих ознак біологічних об'єктів;
- класифікація та порівняння;
- встановлення закономірностей;
- аналіз результатів спостережень і досліджень;
- аргументоване формулювання висновків;
- прогнозування можливих наслідків біологічних процесів.

6. Практичну спрямованість знань

- використання біологічних знань у повсякденному житті;
- розуміння значення здорового та безпечного способу життя;
- відповідальне ставлення до власного здоров'я;
- усвідомлення взаємозалежності людини і природи;
- застосування знань для прийняття обґрунтованих рішень щодо довкілля.

7. Самостійність навчальної діяльності

- виконання завдань без постійної допомоги вчителя;
- вибір способу виконання завдання;
- планування власної діяльності;
- використання різних джерел інформації;
- здатність виявляти та виправляти помилки;
- оцінювання власних результатів і визначення напрямів подальшого навчання.

8. Комунікацію та взаємодію

- чітко й послідовно висловлення власної думки;
- використання біологічної термінології;
- аргументування власних висновків;
- уміння слухати та враховувати думки інших;
- участь у парній і груповій роботі;
- конструктивне обговорення результатів дослідження.

9. Творче та критичне мислення

- пошук нестандартних способів розв'язання проблем;
- висунення власних припущень;
- генерування ідей;
- оцінювання різних способів розв'язання проблеми;
- критичне ставлення до біологічної інформації;

- аргументоване оцінювання тверджень і висновків.

10. Системність і стабільність вияву компетентностей

- наскільки регулярно учень/учениця демонструє сформовані вміння;
- здатність переносити набуті знання й уміння в нові ситуації;
- результативність виконання завдань різного рівня складності;
- стійкість сформованих умінь під час самостійної роботи.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ

Рівень	Загальна характеристика
Початковий	Учень/учениця має фрагментарні уявлення про біологічні об'єкти, явища та процеси, відтворює окремі факти й терміни переважно за допомогою вчителя. Виконує прості завдання за зразком або безпосередньою інструкцією. Потребує постійної підтримки, додаткових пояснень і контролю. Вміння застосовувати біологічні знання, аналізувати інформацію та робити висновки сформовані недостатньо.
Середній	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, розуміє окремі біологічні поняття та закономірності, виконує типові завдання за алгоритмом. З допомогою вчителя встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки, працює з таблицями, схемами, рисунками, проводить нескладні спостереження. Може застосовувати знання у знайомих ситуаціях, але ще потребує підтримки під час виконання складніших завдань.
Достатній	Учень/учениця демонструє достатнє розуміння біологічних понять, закономірностей і процесів, самостійно застосовує знання у типових ситуаціях. Уміє аналізувати біологічну інформацію, порівнювати об'єкти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, проводити дослідження за визначеним алгоритмом, аналізувати результати та формулювати висновки. Бере активну участь у парній і груповій роботі, аргументує власну думку.
Високий	Учень/учениця системно й усвідомлено застосовує біологічні знання, уміє переносити їх у нові та нестандартні ситуації. Критично аналізує інформацію з різних джерел, оцінює її достовірність, самостійно планує та здійснює дослідницьку діяльність, обґрунтовує висновки, прогнозує наслідки біологічних процесів. Виявляє ініціативність, самостійність, творчість, критичне мислення, ефективно взаємодіє з іншими та здатний/здатна організовувати спільну діяльність.

Орієнтовне співвідношення рівнів із 12-бальною шкалою

Рівень	Бали	Узагальнений показник
Початковий	1–3	Фрагментарне володіння біологічними знаннями; виконання переважно за допомогою та зразком
Середній	4–6	Відтворення й розуміння основного матеріалу; виконання типових завдань за алгоритмом
Достатній	7–9	Усвідомлене застосування знань, аналіз, дослідження та аргументоване розв'язання типових проблем
Високий	10–12	Системне, творче й критичне застосування біологічних знань, самостійне дослідження та розв'язання нестандартних проблем

Важливо: рівень визначається **комплексно**, а не за кількістю правильних відповідей чи обсягом відтвореного матеріалу. Для біології особливо важливо враховувати поєднання **знань + практичних умінь + дослідницької діяльності + роботи з інформацією + самостійності + комунікації + здатності застосовувати знання в нових ситуаціях**.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ХІМІЇ

(Згідно з Наказом МОН України від 4 травня 2026 року № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»)

Рівень	бали	за когнітивними процесами	за навчальною діяльністю	за рівнем самостійності	за рівнем комунікації та взаємодії	за частотою вияву умінь
Початковий	1	Розпізнає та відтворює окремі хімічні об'єкти, явища, символи, назви речовин за допомогою вчителя. Виявляє фрагментарні знання, потребує значної допомоги під час виконання завдань.	Виконує навчальні завдання лише з постійною допомогою вчителя, не виявляє стійкої зацікавленості до навчання. Виконує окремі прості дії за зразком.	Виконує навчальні завдання лише за значної постійної допомоги вчителя. Потребує пояснення кожного етапу роботи, діє переважно за зразком. Відчуває труднощі під час застосування знань у новій ситуації.	Майже не вступає у взаємодію, потребує постійної допомоги й спонукання; відповідає лише на прості запитання, утруднюється висловлювати власну думку.	Уміння виявляються епізодично, лише за значної допомоги вчителя; учень/учениця виконує окремі прості дії за зразком.
	2	Розуміє та відтворює основні поняття й прості закономірності хімії. За зразком або з допомогою вчителя виконує нескладні завдання, розрізняє хімічні об'єкти та явища, встановлює прості зв'язки між ними.	Виконує прості навчальні завдання за зразком або за допомогою вчителя, намагається застосовувати набуті знання під час виконання вправ, лабораторних і практичних робіт.	Виконує завдання за часткової допомоги вчителя або за алгоритмом. Може самостійно виконати знайомі дії, але потребує підказок під час планування роботи, вибору способу розв'язання чи перевірки результату.	Взаємодіє з учителем і однокласниками за підтримки, відповідає на запитання, може висловити просту думку щодо хімічного явища або результату дослідження; потребує допомоги під час роботи в парі чи групі.	Уміння виявляються періодично, у знайомих навчальних ситуаціях; учень/учениця виконує завдання з частковою допомогою вчителя, допускає окремі помилки.
	3	Застосовує елементарні знання для виконання простих навчальних завдань. За підтримки вчителя використовує хімічну символіку, формули, назви речовин, пояснює прості хімічні явища та робить нескладні висновки.	Виконує прості навчальні завдання за запропонованим алгоритмом, частково застосовує знання з хімії під час виконання вправ і практичних робіт, за підтримки вчителя виправляє помилки.	Самостійно планує та виконує навчальні завдання, застосовує хімічні знання й уміння у знайомих і нових ситуаціях, контролює та оцінює власний результат. За потреби самостійно знаходить спосіб розв'язання проблеми.	Бере участь у спілкуванні та спільній діяльності, висловлює прості судження, слухає співрозмовників, виконує запропоновану роль у парній або груповій роботі, за допомогою уточнює чи доповнює відповіді.	Уміння виявляються достатньо часто у типових навчальних ситуаціях; учень/учениця виконує прості завдання переважно самостійно, але потребує допомоги у складніших випадках.

Середній	4	Відтворює окремі хімічні факти, поняття та правила за зразком або за допомогою вчителя; розпізнає прості хімічні об'єкти, символи, формули; виконує нескладні завдання за алгоритмом, допускаючи окремі помилки.	Виконує навчальні завдання за зразком або за допомогою вчителя; розуміє основні способи виконання хімічних завдань; допускає помилки під час застосування знань і виконання практичних робіт; потребує постійної підтримки та контролю.	Виконує завдання переважно за зразком, потребує постійної допомоги вчителя. Застосовує відомі способи дій лише в типових ситуаціях.	Вступає у взаємодію з учителем та однокласниками переважно за запитаннями або підказками. Висловлює окремі думки щодо навчального матеріалу, але потребує допомоги у формулюванні відповідей. Дотримується правил роботи в парі чи групі з підтримкою.	Уміння виявляє епізодично, переважно за допомогою вчителя. Виконує прості навчальні завдання за зразком, допускає помилки під час застосування хімічних понять, формул і правил
	5	Розуміє основний зміст навчального матеріалу, відтворює та пояснює прості хімічні поняття, властивості речовин і явища; застосовує знання у типових ситуаціях за відомим алгоритмом; встановлює нескладні причинно-наслідкові зв'язки.	Виконує типові навчальні завдання з частковою допомогою вчителя; застосовує вивчені правила, формули та алгоритми у знайомих ситуаціях; бере участь у виконанні лабораторних і практичних робіт; може виправити окремі помилки за підказкою.	Виконує типові навчальні завдання з частковою допомогою вчителя. Може застосовувати вивчені способи дій у знайомих ситуаціях, але потребує підказок під час виконання практичних і розрахункових завдань.	Підтримує взаємодію з учителем та однокласниками під час виконання навчальних завдань. Висловлює власну думку, відповідає на запитання, бере участь в обговоренні результатів хімічних досліджень. За нагадуванням дотримується правил співпраці.	Уміння виявляє періодично, виконує основні навчальні дії за зразком або з незначною допомогою. Застосовує знання у типових ситуаціях, але допускає окремі помилки та потребує корекції.
	6	Застосовує знання у типових навчальних ситуаціях, порівнює, класифікує та встановлює зв'язки між хімічними поняттями, речовинами і явищами; читає та використовує хімічні формули й рівняння; розв'язує типові завдання з незначною допомогою, може пояснити отриманий результат.	Самостійно виконує типові навчальні завдання, застосовуючи відомі алгоритми; використовує хімічні знання під час розв'язування нескладних задач і виконання практичних робіт; уміє працювати з таблицями, схемами, формулами; за потреби звертається по допомогу для складніших завдань.	Переважно самостійно виконує типові завдання, правильно обирає спосіб їх виконання. Може працювати за алгоритмом, здійснювати нескладні розрахунки та робити висновки, звертаючись по допомогу лише за потреби.	Активно взаємодіє з учителем та однокласниками під час навчальної діяльності. Зрозуміло висловлює думки, аргументує відповіді на доступному рівні, бере участь у спільному обговоренні та виконанні практичних і дослідницьких завдань. Уміє слухати інших і враховувати їхні пропозиції.	Уміння виявляє достатньо часто, самостійно виконує типові завдання, застосовує знання про речовини, хімічні формули, рівняння та властивості речовин у знайомих ситуаціях. Помилки переважно виправляє після підказки.
Достатній	7	Розуміє та відтворює основний навчальний матеріал, установлює прості причинно-наслідкові зв'язки, класифікує речовини та явища за заданими ознаками, застосовує знання за зразком або в типових ситуаціях.	Виконує навчальні завдання за зразком або алгоритмом, застосовує відомі способи розв'язування хімічних задач і виконання вправ. Здійснює прості хімічні дослідження за інструкцією, дотримується правил безпеки. Потребує	Виконує навчальні завдання переважно самостійно, але потребує допомоги в окремих випадках. За підказкою виправляє помилки, застосовує відомі способи розв'язання хімічних завдань.	Достатньо активно взаємодіє з учителем та однокласниками, висловлює власну думку, бере участь в обговоренні, виконує спільні завдання, може аргументувати відповідь із незначною	Уміння виявляються часто, але ще не завжди стабільно. Учень/учениця правильно застосовує знання та виконує хімічні завдання у типових ситуаціях, може

		Може виконувати нескладні завдання з використанням хімічних формул, рівнянь реакцій і таблиць.	незначної допомоги в перенесенні знань у нову ситуацію.		допомогою.	допускати окремі неточності, потребує незначної допомоги в складніших випадках.
	8	Застосовує та аналізує навчальний матеріал, порівнює властивості речовин і хімічні явища, встановлює взаємозв'язки між складом, будовою та властивостями речовин, обґрунтовує висновки. Уміє переносити набуті знання на типові практичні та навчальні ситуації.	Впевнено виконує основні навчальні завдання, застосовує знання для розв'язування типових і дещо змінених хімічних задач. Самостійно проводить нескладні спостереження та досліди за планом, аналізує отримані результати, робить обґрунтовані висновки.	Виконує завдання самостійно та достатньо впевнено, правильно застосовує знання й уміння в типових ситуаціях. За потреби може скористатися незначною допомогою для уточнення способу дії.	Активно співпрацює під час навчальної діяльності, чітко висловлює та аргументує власну думку, ставить запитання, бере участь у дискусіях, конструктивно взаємодіє в парі та групі, враховує думки інших.	Уміння виявляються дуже часто та переважно стабільно. Учень/учениця самостійно застосовує знання, виконує розрахунки, складає й аналізує хімічні формули та рівняння, пояснює результати досліджень; помилки поодинокі й самостійно виправляються.
	9	Аналізує, узагальнює та систематизує хімічні знання, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки, робить обґрунтовані висновки, застосовує знання в нових і змінених ситуаціях. Уміє пояснювати хімічні явища на основі знань про склад, будову та властивості речовин.	Самостійно й результативно організовує навчальну діяльність, застосовує хімічні знання в різних навчальних ситуаціях. Уміє планувати виконання дослідження, добирати способи розв'язання завдань, аналізувати результати експерименту, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати аргументовані висновки.	Виконує завдання самостійно, послідовно й упевнено, обирає доцільний спосіб виконання, може переносити набуті знання на нові навчальні ситуації та самостійно контролює результат.	Ініціативно та результативно взаємодіє з учасниками освітнього процесу, самостійно аргументує й обстоює власну позицію, конструктивно веде діалог, активно співпрацює в групі, пропонує способи розв'язання проблемних ситуацій та сприяє досягненню спільного результату.	Уміння виявляються систематично, стабільно та в різних навчальних ситуаціях. Учень/учениця самостійно й правильно застосовує хімічні знання, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, аналізує та пояснює результати дослідів, переносить набуті вміння на нові завдання.
Високий	10	Вільно відтворює, пояснює та застосовує хімічні поняття, закономірності, символи й формули. Установлює причинно-наслідкові зв'язки між складом, будовою, властивостями та застосуванням речовин. Аналізує інформацію, порівнює об'єкти й процеси, робить обґрунтовані висновки.	Систематично та результативно виконує навчальні завдання з хімії, застосовує знання під час розв'язування стандартних і частково змінених завдань, самостійно працює з інформацією, правильно виконує хімічні розрахунки, складає та аналізує формули й рівняння реакцій. Уміє планувати послідовність дій під час практичної роботи, робить обґрунтовані висновки.	Виконує навчальні та практичні завдання переважно самостійно, правильно застосовує знання й уміння. За потреби використовує незначну допомогу вчителя для уточнення або перевірки результату.	Активно й результативно взаємодіє з учителем та однокласниками, чітко висловлює думки, аргументує відповіді, бере участь у обговоренні та спільному виконанні навчальних завдань, дотримується правил конструктивної взаємодії.	Уміння виявляються систематично та майже завжди. Учень/учениця стабільно застосовує набуті знання й уміння під час виконання різних навчальних завдань, самостійно використовує їх у нових ситуаціях, допускаючи лише незначні неточності.

11	Впевнено аналізує, узагальнює та систематизує хімічну інформацію, самостійно встановлює зв'язки між хімічними явищами та закономірностями. Застосовує знання в нових навчальних ситуаціях, аргументує власні висновки, прогнозує результати хімічних процесів на основі наукових закономірностей.	Стабільно й самостійно виконує навчальні та практичні завдання, творчо застосовує хімічні знання в нових ситуаціях, установлює причинно-наслідкові зв'язки, аналізує результати досліджень, пояснює хімічні явища та процеси. Самостійно планує діяльність, контролює її виконання, аргументовано оцінює отримані результати.	Виконує завдання самостійно й упевнено, обирає доцільні способи розв'язання, може пояснити послідовність дій, самостійно виправляє виявлені помилки.	Впевнено комунікує та ефективно співпрацює під час виконання індивідуальних і групових завдань з хімії, самостійно аргументує власну позицію, уважно сприймає думки інших, уміє домовлятися, доповнювати й коректно оцінювати результати спільної роботи.	Уміння виявляються постійно й упевнено. Учень/учениця самостійно застосовує знання з хімії, правильно виконує практичні, розрахункові та дослідницькі завдання, аргументує висновки й переносить уміння в нові навчальні ситуації.
12	Демонструє високий рівень сформованості критичного, логічного й системного мислення. Самостійно аналізує складні хімічні ситуації, інтегрує знання з різних тем і природничих наук, висуває припущення та обґрунтовує їх, знаходить оптимальні способи розв'язання проблем. Творчо застосовує хімічні знання, робить самостійні, аргументовані та доказові висновки.	Систематично демонструє високий рівень навчальної діяльності, творчо й самостійно застосовує знання з хімії у нестандартних ситуаціях, розв'язує проблемні та дослідницькі завдання, обґрунтовує власні висновки, прогнозує результати експерименту. Виявляє ініціативність, самостійно визначає способи розв'язання завдань, критично оцінює результати та ефективність власної діяльності.	Повністю самостійно планує та виконує навчальні, практичні й дослідницькі завдання, обирає ефективні способи їх виконання, обґрунтовує результати, самостійно оцінює та вдосконалює власну діяльність.	Систематично демонструє високий рівень комунікації та взаємодії: ініціює співпрацю, чітко й переконливо висловлює та аргументує власні думки, конструктивно веде дискусію, поважає різні позиції, допомагає іншим, ефективно організовує спільну діяльність і відповідає за її результат.	Уміння виявляються стабільно, системно та творчо. Учень/учениця вільно застосовує знання й уміння в різноманітних і нових ситуаціях, самостійно аналізує дослідження, проводить обґрунтовує висновки, встановлює причинно-наслідкові зв'язки та творчо використовує набуті компетентності.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

КРИТЕРІЙ	ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
1. Когнітивні процеси	Розуміння, запам'ятовування, відтворення та застосування знань; уміння аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки й приймати обґрунтовані рішення.
2. Навчальна діяльність	Уміння виконувати навчальні завдання, застосовувати знання в практичних і життєвих ситуаціях, працювати з інформацією, виконувати дослідницькі, практичні та творчі завдання.
3. Рівень самостійності	Здатність самостійно планувати та виконувати завдання, визначати послідовність дій, знаходити способи розв'язання проблем, оцінювати власні результати та за потреби звертатися по допомогу.
4. Рівень комунікації та взаємодії	Уміння висловлювати власну думку, аргументувати позицію, слухати інших, вести конструктивний діалог; співпрацювати в парі та групі; дотримуватися правил взаємоповаги.
5. Частота вияву умінь	Систематичність і стабільність демонстрації набутих знань та умінь; здатність застосовувати їх у різних навчальних і життєвих ситуаціях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ФІЗИКИ

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722
«Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»

Критерії визначають рівень сформованості знань і вмінь учнів з ФІЗИКИ через інтегровані показники **когнітивних процесів, навчальної діяльності, самостійності, комунікації та взаємодії, а також частоти й стабільності вияву сформованих умінь.**

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
1 / початковий	Сприймає окремі фізичні відомості, назви величин, приладів і явищ. Розпізнає окремі символи, формули лише за допомогою вчителя.	Виконує окремі найпростіші дії за зразком: розпізнає фізичні величини, прилади, одиниці вимірювання. Потребує значної допомоги під час розв'язування задач і виконання дослідів.	Працює лише за постійної допомоги та контролю вчителя. Не може самостійно визначити послідовність виконання завдання.	Відповідає переважно після спонукання. Відчуває труднощі у формулюванні думки та поясненні результатів спостереження.	Уміння виявляються епізодично, лише в окремих знайомих ситуаціях і переважно за допомогою вчителя.
2 / початковий	Розпізнає частину вивчених фізичних понять, величин, формул і явищ. Відповідає на прості запитання за безпосередньої підтримки.	Виконує нескладні завдання за готовим зразком: визначає фізичні величини, одиниці вимірювання, розпізнає прості фізичні явища.	Діє за детальною інструкцією. Потребує допомоги під час вибору формули, виконання обчислень та оформлення результатів.	Заохоченням включається в роботу в парі чи групі, може повторити або доповнити відповідь іншого учня.	Уміння виявляються нерегулярно, переважно в ситуаціях, аналогічних до опрацьованих на уроці.
3 / початковий	Відтворює за зразком окремі фізичні факти, поняття та залежності. Розуміє найпростіші зв'язки між	За допомогою виконує прості розрахунки, читає нескладні графіки, визначає покази приладів, виконує окремі етапи дослідів.	Виконує завдання за запропонованим алгоритмом, потребує постійного або періодичного контролю.	Відповідає на запитання вчителя, може долучитися до групового завдання за підтримки.	Виявляє окремі предметні вміння в типових ситуаціях, але їх застосування ще нестійке.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
	фізичними величинами, але допускає істотні помилки.				
4 / середній	Відтворює основну інформацію про фізичні явища, величини, закони та закономірності. Розпізнає формули й одиниці фізичних величин.	Виконує типові репродуктивні завдання за зразком: записує формули, визначає фізичні величини, виконує нескладні обчислення.	Працює за запропонованим алгоритмом із допомогою вчителя. Під час практичних робіт потребує нагадування про послідовність дій.	Відповідає на запитання, виконує окрему частину спільного завдання, взаємодіє з однокласниками за ініціативою вчителя.	Уміння виявляються періодично, переважно під час виконання стандартних завдань.
5 / середній	Розуміє основний зміст вивчених фізичних понять і законів, установлює прості причинно-наслідкові зв'язки. Застосовує знання у типових ситуаціях.	За алгоритмом розв'язує нескладні фізичні задачі, визначає величини за формулою, будує або аналізує прості графіки, виконує лабораторні завдання за інструкцією.	Частину роботи виконує самостійно, але потребує допомоги під час вибору способу розв'язання або перевірки результату.	Підтримує діалог, пояснює окремі етапи розв'язання, бере участь у парній і груповій роботі.	Основні вміння виявляються регулярно у типових навчальних ситуаціях.
6 / середній	Розуміє фізичні закономірності, застосовує їх для пояснення типових явищ. Установлює зв'язки між фізичними величинами, може пояснити прості результати експерименту.	Виконує типові задачі, лабораторні та практичні роботи, користується формулами, таблицями й графіками, робить нескладні висновки за результатами дослідження.	Виконує більшу частину завдання самостійно, звертається по допомогу у складніших моментах. Здатний діяти за алгоритмом і контролювати окремі етапи роботи.	Бере участь у навчальному діалозі, висловлює власну думку, співпрацює під час виконання спільного дослідницького завдання.	Виявляє основні вміння регулярно та у більшості типових ситуацій.
7 / достатній	Застосовує фізичні знання у типових і частково змінених ситуаціях. Аналізує фізичні процеси, установлює причинно-наслідкові зв'язки,	Самостійно розв'язує типові задачі, використовує формули, графіки, таблиці, виконує лабораторні роботи, аналізує результати	Переважно самостійно визначає послідовність дій, планує виконання завдання, здійснює первинний самоконтроль.	Активно взаємодіє з учителем та учнями, пояснює хід міркувань, бере участь у груповому дослідженні, враховує думки інших.	Виявляє вміння часто й систематично у типових ситуаціях та частково змінених завданнях.

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
8 / достатній	пояснює результати спостережень.	вимірювань і формулює висновки.			
	Аналізує та порівнює фізичні явища й процеси, встановлює закономірності, застосовує закони фізики для пояснення явищ. Інтерпретує графічні, табличні та експериментальні дані.	Самостійно виконує типові та ускладнені задачі, проводить вимірювання, аналізує похибки, будує й читає графіки, обґрунтовує результати експерименту.	Планує основні етапи роботи, добирає способи виконання завдання, контролює результат, може самостійно виявити та виправити окремі помилки.	Аргументовано висловлює думку, ставить змістові запитання, конструктивно працює в парі та групі, презентує результати дослідження.	Виявляє сформовані вміння систематично в різних типових і частково нових ситуаціях.
9 / достатній	Аналізує, узагальнює та пояснює фізичні закономірності. Встановлює взаємозв'язки між фізичними величинами, прогнозує результати нескладних фізичних процесів.	Самостійно виконує розрахункові, експериментальні, графічні та дослідницькі завдання. Обґрунтовує вибір формули чи способу розв'язання, аналізує отримані результати.	Самостійно планує роботу, добирає необхідні засоби, здійснює самоконтроль, коригує помилки та оцінює отриманий результат.	Аргументовано комунікує, використовує фізичну термінологію, бере відповідальність за свою частину спільної роботи, конструктивно обговорює результати.	Виявляє вміння стабільно й систематично, переносить їх на нові та проблемні навчальні ситуації.
	Вільно застосовує, аналізує, синтезує й узагальнює фізичні знання. Встановлює складні взаємозв'язки, прогнозує перебіг процесів, обґрунтовує висновки на основі фізичних законів.	Самостійно виконує складні розрахункові, експериментальні та дослідницькі завдання. Планує експеримент, добирає методи вимірювання, аналізує дані, оцінює похибки, формулює обґрунтовані висновки.	Сам визначає мету, планує етапи діяльності, добирає ресурси, контролює якість результату, виявляє та виправляє помилки без постійної допомоги.	Ініціює комунікацію, аргументовано відстоює позицію, ефективно співпрацює, розподіляє ролі під час групового дослідження, презентує результати.	Виявляє вміння стабільно та систематично в різноманітних навчальних і практичних ситуаціях.
10 / високий					
11 / високий	Глибоко аналізує та синтезує інформацію з фізики з різних джерел. Самостійно встановлює закономірності,	Виконує складні комплексні задачі та дослідницькі роботи, застосовує моделювання, математичний	Повністю самостійно визначає мету й завдання, планує дослідження,	Ініціює продуктивну взаємодію, аргументовано дискутує, використовує наукову	Виявляє вміння постійно та результативно, переносить їх у нові,

Бал / рівень	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву вмінь
	висуває припущення, моделює процеси, критично оцінює експериментальні дані.	апарат, цифрові засоби. Порівнює способи розв'язання та обґрунтовує оптимальний.	контролює процес і результат, здійснює рефлексію та вдосконалює власну діяльність.	термінологію, ефективно координує спільну дослідницьку діяльність.	нестандартні та проблемні ситуації.
12 / високий	Творчо й критично мислить, інтегрує фізичні знання з математикою, технологіями та іншими галузями. Самостійно формулює проблеми, висуває й перевіряє гіпотези, моделює фізичні процеси, робить аргументовані прогностичні висновки.	Виконує творчі та дослідницькі завдання високої складності, розробляє власні способи розв'язання фізичних проблем, проводить повноцінне дослідження, критично оцінює достовірність отриманих результатів.	Демонструє повну автономність: сам визначає мету, планує та реалізує дослідження, здійснює самоконтроль, рефлексію, корекцію та оцінювання результатів.	Є ініціатором продуктивної комунікації та співпраці, переконливо аргументує позицію, допомагає організувати спільну діяльність, презентує й захищає результати дослідження.	Виявляє вміння систематично, стабільно та творчо в усіх відповідних навчальних і практичних ситуаціях; переносить їх на нові проблеми.

Основні предметні орієнтири для фізики

Під час оцінювання доцільно комплексно враховувати, наскільки учень/учениця:

- **розуміє фізичні поняття, величини, закони та закономірності;**
- застосовує математичний апарат для розв'язування фізичних задач;
- працює з **формулами, графіками, таблицями, схемами та моделями;**
- проводить спостереження, вимірювання та фізичні дослідження;
- аналізує експериментальні дані та враховує похибки вимірювань;
- пояснює фізичні явища на основі законів і закономірностей;

- прогнозує результати фізичних процесів;
- використовує інформаційні та цифрові засоби для дослідження;
- аргументує власні висновки та використовує фізичну термінологію;
- дотримується правил безпеки під час виконання практичних і лабораторних робіт;
- переносить набуті знання й уміння на нові та практико-орієнтовані ситуації.

Рівень	Бали	Загальна характеристика навчальних досягнень учнів з фізики
Початковий	1–3	Учень/учениця сприймає та розпізнає окремі фізичні відомості, поняття, величини, явища, формули, одиниці вимірювання та прилади. Відтворює частину навчального матеріалу переважно за зразком і з допомогою вчителя. Виконує прості навчальні дії та нескладні завдання за готовим алгоритмом. Має труднощі під час установлення причинно-наслідкових зв'язків, вибору фізичних формул, розв'язування задач, пояснення явищ і формулювання висновків. Практичні та лабораторні роботи виконує за детальною інструкцією. Потребує постійної підтримки, зовнішнього контролю та стимулювання до комунікації. Предметні вміння виявляються епізодично, переважно у знайомих ситуаціях.
Середній	4–6	Учень/учениця розуміє основний зміст навчального матеріалу з фізики, відтворює фізичні поняття, величини, закони та закономірності. Застосовує знання у типових ситуаціях. За алгоритмом визначає фізичні величини, використовує формули, виконує нескладні обчислення, розв'язує типові задачі, читає прості графіки й таблиці. Виконує лабораторні та практичні роботи за інструкцією, дотримується правил безпеки. Установлює прості причинно-наслідкові зв'язки, може пояснити типове фізичне явище та сформулювати нескладний висновок. Поступово набуває самостійності, бере участь у парній і груповій роботі. Основні вміння виявляються регулярно у типових навчальних ситуаціях.
Достатній	7–9	Учень/учениця демонструє ґрунтовне розуміння фізичних понять, законів і закономірностей, аналізує фізичні явища та процеси, установлює причинно-наслідкові зв'язки. Самостійно застосовує знання під час розв'язування задач, виконання лабораторних і практичних робіт, роботи з формулами, графіками, таблицями, схемами та моделями. Аналізує результати вимірювань і дослідів, формулює обґрунтовані

Рівень	Бали	Загальна характеристика навчальних досягнень учнів з фізики
Високий	10–12	висновки, може прогнозувати результати нескладних фізичних процесів. Самостійно планує основні етапи діяльності, здійснює самоконтроль та виправляє помилки. Активно взаємодіє з учителем і однокласниками, аргументує власну думку, використовує фізичну термінологію. Уміння виявляються систематично та переносяться на частково змінені ситуації.
		Учень/учениця демонструє глибоке, системне та усвідомлене розуміння фізичних явищ, законів і закономірностей. Аналізує, синтезує, порівнює, узагальнює та критично оцінює фізичну інформацію, установлює складні взаємозв'язки, моделює та прогнозує фізичні процеси. Самостійно розв'язує складні й проблемні задачі, планує та проводить дослідження, обирає оптимальні способи діяльності, аналізує експериментальні дані та оцінює результати. Виявляє високий рівень самостійності, самоконтролю, рефлексії та відповідальності за результат. Ініціює комунікацію, аргументовано відстоює позицію, ефективно співпрацює та презентує результати дослідницької діяльності. Творчо застосовує фізичні знання у нових, нестандартних і практико-орієнтованих ситуаціях. Уміння виявляються стабільно, систематично та результативно.

Примітка. Для фізики доцільно розглядати навчальні досягнення комплексно: не лише за правильністю кінцевої відповіді, а й за тим, як учень/учениця розуміє фізичне явище, обирає спосіб розв'язання, проводить дослідження, працює з даними, обґрунтовує висновок і застосовує знання в новій ситуації. Це відповідає компетентнісному підходу, закладеному в наказі № 722.

Такий підхід відповідає компетентнісній логіці сучасного оцінювання: акцент робиться не просто на кількості допущених помилок, а на ступені оволодіння вміннями, характері діяльності та здатності застосовувати результати навчання у навчальних і життєвих ситуаціях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

ГЕОГРАФІЯ

Оновлені критерії за 5 показниками Загальних критеріїв оцінювання МОН №722

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ (1–3 БАЛИ)

Бал	За когнітивними процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації та взаємодії	За частотою вияву вмінь
1 	сприймає географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника (інших осіб), намагається відповідати на прості запитання за змістом отриманої інформації на прості запитання про об'єкти та явища, припускаючись суттєвих змістових і логічних помилок 	виконує частину навчальних дій / простих географічних завдань за наданим зразком працює з картою або географічними матеріалами лише за постійної допомоги. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії лише за участі педагогічного працівника; потребує постійного зовнішнього контролю 	уникає комунікації під час обговорення географічного матеріалу, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не реагує на думки інших 	виявляє географічні вміння в окремих випадках
2 	розпізнає частину географічної інформації, отриманої від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, намагається відповідати на прості запитання за змістом отриманої інформації, припускаючись змістових і логічних помилок 	виконує навчальні дії / прості географічні завдання за наданим зразком, знаходить окремі об'єкти на карті з допомогою вчителя. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії лише за участі педагогічного працівника; потребує постійного зовнішнього контролю 	уникає комунікації під час обговорення географічного матеріалу, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не реагує на думки інших 	виявляє географічні вміння в окремих випадках
3 	відтворює за зразком частину географічної інформації, отриманої від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, відповідає на прості запитання за змістом отриманої інформації, припускаючись змістових і логічних помилок 	виконує навчальні дії / прості географічні завдання за наданим зразком; використовує карту, малюнок або схему з допомогою вчителя. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії лише за участі або з допомогою педагогічного працівника; потребує періодичного зовнішнього контролю 	уникає комунікації під час обговорення географічного матеріалу, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не реагує на думки інших 	виявляє географічні вміння в окремих випадках

Початковий рівень (1–3 бали) — учень опановує найпростіші навчальні дії за підтримки вчителя, потребує допомоги, припускається помилок, виявляє географічні вміння в окремих випадках.

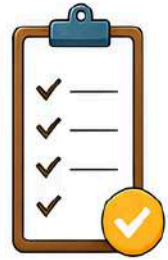
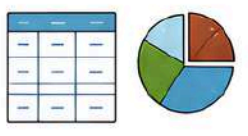
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

ГЕОГРАФІЯ

Оновлені критерії за 5 показниками Загальних критеріїв оцінювання МОН №722

СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ (4–6 БАЛІВ)

Бал	За когнітивними процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації та взаємодії	За частотою вияву вмінь
4 	відтворює основну географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, знаходить в отриманій інформації відповіді на прості запитання; розпізнає основні географічні об'єкти та явища. 	виконує типові репродуктивні географічні завдання за зразком / запропонованим алгоритмом; визначає об'єкти на карті, читає прості картографічні й статистичні дані. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії з допомогою педагогічного працівника; виконує частину географічного завдання під час роботи в групі з допомогою інших учасників групи. 	включається в комунікацію під час обговорення географічного матеріалу за ініціативою інших; реагує на звернення не завжди по суті; взаємодіє з групою формально. 	виявляє географічні вміння епізодично.
5 	застосовує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, формулює за змістом отриманої інформації окремі запитання, пояснює окремі географічні факти та зв'язки. 	виконує репродуктивні географічні завдання за зразком / запропонованим алгоритмом; застосовує знання під час роботи з картою, таблицею, схемою або діаграмою. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії з допомогою або під керівництвом педагогічного працівника; виконує спільне географічне завдання, робить свій внесок у результат групи. 	проявляє готовність до спілкування під час обговорення географічного матеріалу; реагує на звернення по суті; висловлює власну думку за ініціативою педагогічного працівника. 	виявляє географічні вміння періодично.
6 	аналізує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки; робить прості висновки на основі географічної інформації. 	виконує частково-пошукові географічні завдання за алгоритмом; працює з різними джерелами географічної інформації; будує прості схеми, діаграми за даними. 	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії під керівництвом педагогічного працівника; виконує географічні завдання в групі, проявляючи ініціативу та відповідальність. 	активно бере участь в обговоренні географічного матеріалу; висловлює власну думку, аргументує її; проявляє повагу до думок інших; взаємодіє з групою для досягнення спільного результату. 	виявляє географічні вміння стабільно.

Середній рівень (4–6 балів) — учень демонструє розуміння географічної інформації, уміє виконувати типові завдання з допомогою вчителя, поступово набуває досвіду спільної роботи та комунікації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

ГЕОГРАФІЯ

Оновлені критерії за 5 показниками Загальних критеріїв оцінювання МОН №722

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ (7–9 БАЛІВ)

Бал	За когнітивними процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації та взаємодії	За частотою вияву вмінь
7	застосовує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, формулює за змістом отриманої інформації запитання, пояснює географічні факти та зв'язки, робить прості висновки	виконує частково-пошукові географічні завдання за алгоритмом; працює з різними джерелами географічної інформації; будує прості схеми, діаграми за даними.	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії під керівництвом педагогічного працівника; виконує географічні завдання в групі, проявляючи ініціативу та відповідальність.	активно бере участь в обговоренні географічного матеріалу; висловлює власну думку, аргументує її; проявляє повагу до думок інших; взаємодіє з групою для досягнення спільного результату.	виявляє географічні вміння стабільно.
8	аналізує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, порівнює географічні об'єкти та явища, пояснює причини і наслідки, робить обґрунтовані висновки.	виконує пошукові географічні завдання; застосовує знання в нових ситуаціях; працює з картою, таблицями, діаграмами, статистичними даними; презентує результати роботи.	самостійно долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії; самостійно планує та виконує географічні завдання; відповідає за результати своєї роботи та роботу групи.	ініціює обговорення географічного матеріалу; аргументовано висловлює власну думку; слухає інших та враховує їхні пропозиції; ефективно взаємодіє з групою для досягнення спільного результату.	виявляє географічні вміння часто.
9	оцінює географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, критично аналізує географічні процеси та явища, прогнозує їхній розвиток, робить аргументовані висновки та пропозиції.	самостійно виконує дослідницькі географічні завдання; інтегрує знання з різних джерел; моделює географічні процеси та явища; презентує результати дослідження, робить практичні рекомендації.	повністю самостійно планує та організовує індивідуальну або групову навчальну діяльність з географії; приймає рішення, несе відповідальність за результат; проявляє лідерські якості.	веде дискусію, обґрунтовує позицію; переконує, знаходить компроміси; підтримує атмосферу співпраці; сприяє досягненню спільного результату та розвитку групи.	виявляє географічні вміння постійно.

Достатній рівень (7–9 балів) — учень самостійно застосовує географічні знання в стандартних і нових ситуаціях, аргументує свої висновки, працює з різними джерелами інформації, ефективно взаємодіє в групі та несе відповідальність за результати навчальної діяльності.

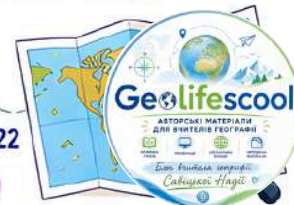

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

ГЕОГРАФІЯ

Оновлені критерії за 5 показниками Загальних критеріїв оцінювання МОН №722

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ (10–12 БАЛІВ)

Бал	За когнітивними процесами	За навчальною діяльністю	За рівнем самостійності	За рівнем комунікації та взаємодії	За частотою вияву вмінь
10	аналізує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, робить прості узагальнення, формулює висновки.	самостійно виконує типові географічні завдання за алгоритмом; працює з різними джерелами географічної інформації; будує прості схеми, діаграми за даними, робить узагальнення.	самостійно планує та організовує індивідуальну або групову навчальну діяльність з географії; виконує типові географічні завдання, несе відповідальність за результат; виявляє ініціативу.	активно бере участь в обговоренні географічного матеріалу; висловлює власну думку, аргументує її; уважно слухає інших, коректно реагує на їхні пропозиції; ефективно взаємодіє з групою.	виявляє географічні вміння постійно.
11	критично аналізує географічну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, порівнює географічні об'єкти та явища, оцінює їхні особливості, робить аргументовані висновки та узагальнення.	самостійно виконує дослідницькі географічні завдання; застосовує знання в нових ситуаціях; працює з різними джерелами географічної інформації; будує схеми, діаграми, графіки; презентує результати роботи.	повністю самостійно планує та організовує індивідуальну або групову навчальну діяльність з географії; приймає рішення, проявляє відповідальність за результат; демонструє лідерські якості в груповій роботі.	ініціює обговорення географічного матеріалу; аргументовано відстоює власну думку; уважно вислуховує інші позиції, враховує їх; ефективно співпрацює з групою для досягнення спільного результату.	виявляє географічні вміння часто.
12	творчо застосовує географічні знання, отримані від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, самостійно досліджує географічні об'єкти та явища, пропонує способи розв'язання проблемних завдань, робить оригінальні висновки та прогнозує наслідки.	самостійно виконує складні дослідницькі географічні завдання; інтегрує знання з різних джерел; моделює географічні процеси та явища; презентує результати дослідження, пропонує власні проекти та рішення.	виявляє повну самостійність і ініціативу в організації індивідуальної або групової навчальної діяльності з географії; приймає обґрунтовані рішення; демонструє високу відповідальність за результат; виступає організатором спільної діяльності.	веде конструктивну дискусію; системно і переконливо аргументує власну позицію; толерантно сприймає інші думки; сприяє розвитку співпраці та досягненню високого спільного результату.	виявляє географічні вміння постійно.

Високий рівень (10–12 балів) — учень демонструє глибокі й міцні географічні знання, уміє творчо застосовувати їх у різних ситуаціях, критично мислить, ініціює й організовує навчальну діяльність, активно взаємодіє в групі та несе відповідальність за результат.

